Izhaja vsak dan razen sobot, nedelj in praznikov.

Issued daily except Saturdays, Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravniški prostori: 2657 S. Lawndale Ave.

Office of Publication: 2657 South Lawndale Ave. Telephone, Rockwell 4904

LETO—YEAR XXVIII. Cena lista je $6.00

Entered as second-class matter January 16, 1908, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879.

CHICAGO, ILL., PETEK, 6. DECEMBRA (DEC. 6), 1935

Subscription $6.00 Yearly.

ŠTEV.—NUMBER 238

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

Laval bi rad ohranil Mussolinijevo tiranstvo!

Francoski premier apelira na Anglijo, naj pomaga preprečiti padec Mussolinijevega režima, češ, da bo to "slabo za Evropo" . . . Mussolini je s svojo roparsko vojno pognal Italijo v polom. Delavski voditelji v Angliji pritiskajo za oljne sankcije

Pariz, 5. dec. — Danes se je izvedelo iz zanesljivih virov, da se francoska vlada trudi ne za to, da bi Liga narodov ustavila Mussolinijevo vojno v Afriki, temveč za to, da bi preprečila popolen polom fašistične Italije. Najnovejši mirovni napor francoskega premierja Lavala, ki deluje na vse načine, da bi pridobil Anglijo za svoj načrt, je predvsem namenjen ohranitvi Mussolinijevega režima.

Mussolini je s svojo afriško vojno zavozil tako daleč, da mora Italija — ne glede na sankcije Lige narodov — čim prej bankrotirati gospodarsko in vojaško. Na njegovo zmago v Abesiniji ni najmanjšega upanja — in čim dalj trajajo italijanske pustolovščine v Afriki tem večji bo polom Italije. Laval veruje, da polom Italije bo polom Evrope, kajti sedanje evropsko ravnotežje bo raztrgano. In da ne pride do tega, mora Italija hitro skleniti mir z Abesinijo oziroma z Ligo narodov in se zadovoljiti s pogoji, ki so danes še mogoči.

Kakor zdaj stoji stvar, je Laval toliko pridobil Anglijo, da pride angleški minister za zunanje zadeve Samuel Hoare v soboto v Pariz na razgovor, in da ga Laval prepriča o "nevarnosti, ki preti Evropi s polomom fašistične Italije", bosta oba aranžirala konferenco z Mussolinijem, morda kje v Švici. Laval bi dal Italiji vse ozemlje v Abesiniji, kolikor ga je doslej zasedla, toda Anglija je proti temu in zadovoljila bi se le, da Italija obdrži dva majhna obronka ozemlja na severu in jugu.

London, 5. dec. — Angleška admiraliteta je sklenila, da umakne šest bojnih ladij s Sredozemskega morja. Kaj namerava s tem, ni docela pojasnjeno, dasi je rečeno, da je to le navaden manever. Medtem se zunanji minister Hoare pripravlja na odhod v Pariz, kjer bosta z Lavalom skušala sestaviti kompromisni mirovni načrt v imenu Lige narodov za Italijo. Ni izključeno, da ne bi Hoare prišel v osebno dotiko z Mussolinijem, bodisi v Švici ali z direktnim obiskom Rima, če Mussolini sprejme "zadovoljive" mirovne pogoje.

V krogih delavske stranke v Angliji je nastala velika nezadovoljnost zaradi tega mešetarjenja v Parizu in omahovanja angleške vlade zadnje dni. Delavski poslanec Thomas Johnson je sinoči ostro kritiziral vlado v zbornici zaradi zavlačevanja oljnih sankcij. Obdolžil je vlado, da zavlačuje te sankcije samo zato, da bo anglo-egipčanska petrolejska rafinerija v Suezu, ki zdaj zalaga italijansko armado z oljem, naredila čim več dobička. Johnson je v imenu delavske stranke zahteval, naj se Anglija takoj odloči za oljne sankcije.

Adis Ababa, 5. dec. — Abesinski cesar Haile Selasije je včeraj izjavil z ozirom na vesti o mirovnih načrtih, da Abesinija ne odstopi niti ene pedi svoje zemlje Italiji. Abesinija — pravi cesar — se bo šele zdaj začela bojevati.

Rim, 5. dec. — Mussolinijeva vlada je ustavila objavljanje sedanjih poročil o stanju italijanske državne banke in statistiko glede dolgov. S tem korakom se je Italija zavila v temo pred zunanjim svetom o svojem finančnem položaju.

Mussolinijevi agenti kolektajo denar

Med Italijani v Chicagu in New Yorku že zbrali $40,000

Chicago. — (FP) — Mussolinijevi agenti so zelo aktivni med ameriškimi Italijani z zbiranjem denarja za njegovo imperialistično vojno v Abesiniji, pravi E. Clementi, upravitelj socialističnega tednika La Parola del Popolo.

V tej kampanji se Mussolinijevi agenti poslužujejo tudi radia — v Chicagu WGES in WIND. Za italijanski Rdeči križ so med čikaškimi Italijani že zbrali $10,000, v New Yorku pa $30,000, pravi Clementi. Denar zbirajo pa tudi po drugih mestih.

Mussolini je z veliko gesto odklonil pomoč mednarodnega Rdečega križa, češ, da bo že italijanska sekcija, katero on popolnoma kontrolira, zadostovala.

"Nakolektani denar ni namenjen za pomoč Rdečemu križu," komentira Clementi, "marveč bo porabljen za stroške Mussolinijeve avanture v Afriki. Vsak nabrani cent služi le enemu namenu, ki je: protektiranje morilca tisočev in tisočev Italijanov in Abesincev v vzhodni Afriki."

Glasilo brezposelnih proti "čiščenju" unij

Milwaukee. — "Demokracija bi morala vladati vsaj v strokovnih unijah," pravi The Workers Alliance, glasilo organizacije brezposelnih istega imena, v komentarju o prizadevanju stare garde, da izžene radikalce iz unij, predvsem komuniste. "Žalostno je, da je ADF pričela s kampanjo za izgon radikalcev iz unij v času, ko delavsko gibanje potrebuje vse svoje sile za odbijanje napada velebizniških interesov na delovno ljudstvo."

Mehiški rebeli umorili učiteljico

Mexico City.—Poročilo, ki ga je prejel tukajšnji list "Excelsior," se glasi, da so rebeli umorili direktorico podeželskih šol Marijo Murillo v Huiscolcu, Aguascalientes. Privezali so jo h konju in vlačili po cestah. Druga vest se glasi, da so nameravali rebeli ubiti tudi direktorja federalnih šol v Tepezalu v isti državi, ko so vrgli bombo v njegovo stanovanje, toda nakana se ni posrečila.

Kanadsko mesto dobilo delavskega župana

Calgary, Alta., Kanada.—Andrew Davison, član tiskarske unije, je bil izvoljen za župana tega mesta z veliko večino. Proti njemu je kandidiral D. Enright, liberalec, čigar kampanjo so financirali industrijski magnatje.

Domače vesti

Čikaški Hrvatje pošljejo denar svojemu rojaku v Abesiniji

Chicago. — Skupina Hrvatov, uposlenih v tobačni tovarni na južni strani mesta, zbira denar za svojega rojaka Klemena Sergotiča, ki je dezertiral v Abesiniji iz italijanske armade in pribežal v Adis Ababo, kjer mu je njeguš (cesar) Haile Selasije dal delo v svoji garaži. Sergotič je doma z Reke. Čikaški Hrvatje nameravajo zbrati okrog $200 in poslati ta denar kot božično darilo Sergotiču v Abesiniji. Obenem mislijo poslati njegušu Hailu Selasiju škatljo smotk iz hvaležnosti, ker je dal službo dezerterju iz italijanske armade.

Nov grob v starem kraju

North Chicago. — Frank Kucler, član društva 14 SNPJ, je prejel žalostno vest, da je v Brišah pri Polhovem gradcu umrl njegov oče v visoki starosti 93 let. V Ameriki zapušča tri sinove, dva v Waukeganu in enega nekje v Minnesoti, v starem kraju pa enega sina in dve hčeri.

Vesti iz Clevelanda

Cleveland. — Te dni je umrla Mary Beck, roj. Zupančič, stara 57 let in doma iz Križke vasi pri Višnji gori. V Ameriki je bila 33 let in tu zapušča moža, pet sinov in tri hčere.

Nov grob v Michiganu

Calumet, Mich. — V sosednjem Copper Cityju je umrl rojak Filip Štefančič, star 72 let in doma od Lokev. V Ameriki je bil čez 50 let in tu zapušča družino.

Proti ustavitvi federalne podpore

Organizacija brezposelnih protestira

Washington, D. C. — (FP) — Delegacija brezposelnih, ki je te dni obiskala Washington, je odločno protestirala proti ustavitvi direktne federalne podpore. Vodja delegatov, ki so prišli v kapitol iz dvanajstih držav, je bil David Lasser, načelnik Ameriške delavske zveze, organizacije brezposelnih delavcev.

"Ustavitev direktnih federalnih dajatev in uvajanje prisiljenega dela pri relifnih projektih ob stradalni mezdi je po našem mnenju najgrša politična kupčija," je rekel Lasser. "Predsednik Roosevelt lahko daje nadaljnje koncesije reakcionarnim bizniškim interesom, oddihe v vseh mogočih oblikah, toda organizirani brezposelni delavci ne smejo biti žrtve te politične kupčije".

Zahteve, ki jih je delegacija predložila J. Bakerju, pomožnemu administratorju FERA in WPA, kakor tudi Rooseveltu, naglašajo potrebo direktnega federalnega relifa vsem, ki ne bodo mogli dobiti zaslužka pri relifnih delih, unijske plače pri teh delih in zdravstveno oskrbo. "Zaščitna mezda je skebska mezda in vlada nas ne more prisiliti, da bi vsi postali stavkokazi," je rekel Lasser.

Druge organizacije, ki so poslale svoje zastopnike v Washington, so bile Natl. Unemployment Council, Project Work Workers Union of New York, Peoples Unemployment League of Maryland in American Radio Telegraphist Assn.

Delna amnestija v Jugoslaviji

1250 oseb izpuščenih iz zaporov

Belgrad, 5. dec. — Uradna časnikarska agentura Avala poroča, da je Stojadinovičeva vlada na priporočilo agentov podelila 1. decembra amnestijo političnim jetnikom. Okrog 1250 oseb je deležnih te amnestije in bili so izpuščeni iz zaporov.

Amnestija se tiče vseh onih jetnikov, ki so bili kaznovani zaradi političnih prestopkov in ki so prekršili tiskovni in gozdarski zakon.

Od amnestije so pa izvzete one osebe, ki se nahajajo v inozemstvu (in teh je na tisoče!), dalje vsi oni, ki so izvršili težka dejanja proti državi in pa oni, ki so bili kaznovani zaradi vohunstva ali korupcije.

Zmaga organiziranega delavstva

Delavci pri relifnih projektih dobili "običajno mezdo"

Minneapolis, Minn.—V smislu naznanila, ki ga je objavil Victor Christgau, državni administrator WPA, je organizirano delavstvo uspelo v svoji kampanji, da delavci pri relifnih projektih prejemajo "običajno mezdo."

Organizirani delavci so vodili kampanjo več tednov in končno zmagali. Državna delavska federacija je že v avgustu poslala apel predsedniku Rooseveltu, naj vsi delavci, uposleni pri gradnji federalnih relifnih projektov, prejemajo "običajno mezdo."

Christgau je pred dvema tednoma še pobijal to zahtevo, češ, da ni praktična. Rekel je, da ljudje ne živijo od ure in tedna, temveč je letni dohodek odločilni faktor. Organizirano delavstvo ni nasprotovalo tej ideji, pobijalo pa je dolg delovnik pri relifnih projektih. Zahtevalo je skrajšanje delovnih ur, da se tako zvišajo mezde.

Odkar se je Christgau vrnil iz Washingtona, je imel več sestankov z reprezentanti državne delavske federacije in člani skupnega odbora tukajšnjih gradbenih unij, na katerih so razpravljali o detajlih novega mezdnega sistema, ki je stopil v veljavo.

Mehiški učitelji zahtevajo varstvo

Mexico City, 5. dec. — Organizacija mehiških učiteljev, ki ima tu svoje zborovanje, je včeraj demonstrirala pred predsednikovo palačo za zaščito pred klerikalnimi in drugimi lincarskimi bandami. Okrog 12,000 učiteljev in učiteljic je korakalo v demonstracijah in na čelu sta bili dve učiteljici, katerima so klerikalci odrezali uhlje. Predsednik Cardenas, ki se je učiteljem zahvalil za lojalnost, je obljubil protekcijo.

Pohoda bonusne armade ne bo

Washington, D. C.—Ameriška legija bo napela vse sile, da izvojuje izplačitev bonusa bivšim vojakom, ko se kongres sestane na svojem prihodnjem zasedanju, toda nasprotovala bo novemu pohodu veteranov v kapitol. To izjavo je podal Ray Murphy, vrhovni poveljnik Ameriške legije, ki je zaeno naglasil, da njegova organizacija noče ponoviti "tragičnega dogodka." V mislih je imel akcijo Hoovrove administracije, ki je izgnala bonusno armado iz Washingtona z oboroženo silo.

BARONI PREMOGA V KAMPANJI PROTI 'BUTLEGARJEM'

"Butlegarski" premog skušajo diskreditirati s filmom

OD VLADE ZAHTEVAJO AKCIJE

Baltimore, — (FP) — Antracitne premogovne družbe so pričele na vzhodu z novo kampanjo, s katero skušajo pridobiti javnost na svojo stran in jo pognati proti 19,000 "butlegarskim" rudarjem, ki so na antracitnem polju ustvarili večjo industrijo.

Ta "butlegarska" industrija, katero operatorji smatrajajo za pravo tatvino, jim gre na živce, ker se zajeda v njih monopol in, kar je glavno, v njih profit. Razpasla se je že toliko, da mnogo krajev na antracitu živi od nje. Rudarji so se seveda zatekli k "butleganju" premoga radi brezposelnosti. Premog kopljejo bodisi v opuščenih rovih ali pa take žile, katerih bi se kompanije ne dotaknile, ker se jim ne izplača.

Premogovni baroni so filmirali več sto teh butlegarskih premogovnikov in napravili izredno zanimivo sliko. Kažejo jo po mestih, kjer je udomačen trdi premog. Pri vsakem takem predvajanju imajo svojega človeka, ki tolmači ta "butlegarski" pojav s stališča operatorskih interesov.

V Baltimoru so ta film kazali na konvenciji premogovnih trgovcev v hotelu Rennert. Tolmačil ga je superintendent Stevens Coal Co. George Jones iz Shamokina, Pa. On je imenoval te rudarje "navadne tatove", češ, da kradejo kompanijski premog. Čisto pa je pozabil, da so mnoge družbe prišle do lastninske pravice na način, o katerem bi tudi nikdo ne mogel trditi, da je posebno pošten.

Jones se je bridko pritoževal nad izgubljenim trgom ter urgiral trgovce in vse druge, katerim je privatna svojina sveta stvar, naj nastopijo proti 19,000 "navadnim tatovom", ki na leto nakopljejo več milijonov ton "butlegarskega" premoga in ga prodajajo po nizkih cenah — od $5 do $5.50. Ta premog razvaža v bližini in na daljavo 4928 trukov; nekateri ga vozijo celo 350 milj daleč in ga kljub temu prodajajo ceneje kakor pa privatne družbe.

"Ta nakradeni premog kupujejo biznismani na antracitu, gledališča in tudi večinoma vse cerkve," je tožil Jones. "Država noče dati operatorjem policijske protekcije," da bi zabranili to — "tatvino". "Ako lastniki pošljejo privatne gardiste, da zasežejo njih lastnino, rudarji takoj prično trobiti in tisoče jih privre skupaj, vsled česar so privatni gardisti brez moči."

Jezil se je tudi na bivšega governerja Pinchota, ki je pred tremi leti dopustil, da se je pričelo razvijati "butlegarstvo". Tudi sedanji governer ne stori ničesar, da bi preprečil to "tatvino".

Po predvajanju filma so zborovalci sprejeli resolucije, v katerih pozivajo governerja Pennsylvanije in Marylanda, naj oblasti "respektirajo privatno svojino" in profite.

Jedro te kampanje je, da operatorji odvrnejo publiko od kupovanja "butlegarskega" premoga, češ, da je slab in — nemoralen! Povsem moralno bi pa bilo, če bi bili brezposelni rudarji pripravljeni umreti lačne s svojimi družinami vred samo zato, da se respektira — privatno svojino in ne ograža profita mogočnih antracitnih baronov.

(Dalje na 3. strani.)

Lavalova vlada v Franciji visi na niti

Odločiti se mora za ali proti fašistom

Pariz, 5. dec. — Premier Laval se mora odločiti, ali sprejme zahtevo levičarske fronte za razpust oboroženih fašističnih organizacij v Franciji, ali pa mora njegova vlada pasti. Herriot, vodja socialnih radikalcev, najmočnejše stranke v francoskem parlamentu, je včeraj zagrozil, da izstopi iz vlade, če Laval ne nastopi proti fašistom. Levičarska fronta, ki ima delno podporo socialno radikalne stranke, zahteva razpust fašističnih organizacij še pred božičem in kazensko postopanje proti fašističnim voditeljem.

Socialna zakonodaja v Minnesoti

Farmer-laboriti predložili program governerju

St. Paul, Minn.—Člani osrednjega odbora farmer-laboritske stranke so na svoji seji sestavili program socialne zakonodaje in ga predložili governerju Olsonu v odobritev. Program ukjučuje načrte starostne pokojnine, brezposelnostnega zavarovanja in pomoči farmarjem.

Osrednji odbor je naznanil, da so bila poročila v meščanskem tisku glede spora v zvezi s provizijami načrtov socialne zakonodaje med njim in governerjem Olsonom neutemeljena. Po teh poročilih je spor izzvalo vprašanje kupčijskega davka, proti kateremu sta se izrekla odbor in governer.

Na podlagi predloženih načrtov se bo financiralo starostno pokojnino in brezposelnostno zavarovanje iz dodatnih davkov, ki bodo naloženi industrijskim korporacijam. Te bodo morale prevzeti breme, kateremu so se doslej izogibale, ne pa mali hišni posestniki in konzumentje.

Načrt starostne pokojnine predviduje letne izdatke $12,000,000. Maksimalna podpora je določena na $50 na mesec za osebe v starosti 65 in več let, ki so brez sredstev.

Hitlerjevi nasprotniki izdajajo mesečnik

Chicago. — Akcijski odbor nemških progresivnih organizacij v Chicagu je pričel izdajati antifašistični mesečnik Volksfront (Ljudska fronta) v nemškem in deloma tudi v angleškem jeziku. Odbor je bil organiziran pred nekaj meseci, da se bori proti nacijski propagandi, ki je med ameriškimi Nemci jako razširjena. Naciji imajo v Chicagu močno organizacijo, ki pogosto javno nastopa brez vsakih sitnosti s strani policije.

Stalin urgira zvišanje žitnega pridelka

Moskva, 5. dec. — Jožef Stalin je zadnje dni na zborovanju zastopnikov kolektivnih kmetij urgiral, da mora Sovjetska unija v prihodnjih treh ali štirih letih povečati pridelek žita za 50 odstotkov. Letošnji pridelek je znašal sto milijonov ton. Prebivalstvo sovjetske Rusije naraste vsako leto za tri milijone oseb.

Novi novozelandski premier vzel tri portfelje

Wellington, N. Z., 5. dec. — Michael J. Savage, predsednik delavske vlade v Novi Zelandiji, je poleg predsedniška vlade tudi minister zunanjih in notranjih zadev.

RELIF ODPRAVLJEN NA LJUBO BOGATINOM

Vlada se udala pritisku burbonske kampanje

POSLEDICE ZA DELAVSTVO

Washington. — (FP) — V tekoči likvidaciji zveznega relifa bo ostalo pod kapom neštevilno brezposelnih — neuposljivcev, brezdomcev in drugih. Kaj se bo zgodilo z več milijoni teh siromakov, se očividno zvezna vlada ne briga, še manj pa se brigajo republikanski in demokratski burbonci, ki so z veliko kampanjo forsirali konec zveznega relifa. Na splošno se zanje ne brigajo niti državne ne občinske vlade.

Da so relifna dela, kolikor časa bodo trajala, slabo nadomestilo za dosedanjo vladno dolo, se je že pokazalo v masnih evikcijah, s katerimi so pričeli v raznih mestih radi neplačane stanarine. Razvidno pa je tudi drugače, kar bo jasno spodaj.

Prvič je bila sprememba v relifnem sistemu tako naglo in kruto forsirana, da države in občine niso imele časa, da bi se pripravile na prevzetje revščine na svoje rame, čeprav bi imele voljo. Na splošno pa tudi volje ni pri podrejenih vladah, deloma radi brezbrižnosti in pa vsled tega, ker ni niti ene občine v vseh Združenih državah, ki bi bila finančno sposobna skrbeti za svoje brezposelne reveže.

Drugič je vprašanje brezdomcev, katerih je nekaj milijonov v deželi in za katere je v preteklosti deloma skrbela zvezna relifna administracija. S prenehanjem zveznega relifa in pa vsled dejstva, da so ti ljudje povsod preganjani ko garjeve ovce, tem ljudem ne bo preostalo nič drugega kakor zateči se v brezdomske džungle ko za časa Hooverja.

Tretjič bo več ko dve tretjini brezposelnih ostalo brez relifnega dela. Zvezna vlada pravi, naj za te ljudi skrbe države in občine. Da bodo skrbele slično kakor so pod Hoovrovim režimom, je sigurno.

In kaj vse to pomeni? Prvič to pomeni poglobitev delavskega razreda v še večjo revščino. Evikcije so že pričele naglo naraščati, dasi zvezne relifne dajatve še niso popolnoma končane v glavnih industrijskih državah — to še bo po sedanjem Hopkinsovem načrtu zgodilo z novim letom. Pa tudi "zaščitne" plače pomenijo poslabšanje življenjskega standarda pri velikih družinah v velikih mestih.

Likvidacija zveznega relifa tudi pomeni ustvaritev bolj ugodnega položaja za nov atentat na delavske mezde in otežkočenje stavk. In prav to je tisto, kar je kapitalistične burbonce pognalo v kampanjo za likvidiranje zveznega relifa. Kapitalisti so krvaveli na srcu, ko so skozi zadnjih par let v tej ali drugi stavki bili priča, da so stavkarji dobivali relif od zvezne administracije. Dogajalo se je tudi, da ta ali drugi "klient" ni maral sprejeti dela radi mizerne plače, ker pač ni videl izboljšanje svojega položaja.

In ko je prišla prilika, je burbonsko časopisje zadnje poletje zagnalo krik o — pomanjkanju poljedelskih delavcev. Hopkins je hitro dal ukaz, da mora relif prenehati v vseh poljedelskih državah, dokler ni žetev končana. V resnici ni bilo nobenega pomanjkanja delavcev, kar je pozneje priznal tudi državni relifni administrator Južne Dakote, ki je prvi suspendiral re-

(Dalje na 3. strani.)

PROSVETA
THE ENLIGHTENMENT
GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Naročnina: za Združene države (izven Chicago) in Kanado $6.00 na leto, $3.00 za pol leta, $1.50 za četrt leta; za Chicago in Cicero $7.50 za celo leto, $3.75 za pol leta; za inozemstvo $8.00.

Subscription rates: for the United States (except Chicago) and Canada $6.00 per year, Chicago and Cicero $7.50 per year, foreign countries $9.00 per year.

Cene oglasov po dogovoru.—Rokopisi dopisov in nenaročenih člankov se ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (črtice, povesti, drame, pesmi itd.) se vrnejo pošiljatelju le v slučaju, če je priložil poštnino.

Advertising rates on agreement.—Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov za vse, kar ima stik s listom:
PROSVETA
2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

138

Datum v oklepaju, na primer (Oct. 31, 1935), poleg vašega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem datumom potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam list ne ustavi.

Kdo bo slovenski "firer"?

Kadar pride fašizem v Ameriki, se razume samo po sebi, da bodo tudi priseljenci raznih narodnosti dobili svoje "firerje", ki bodo izvrševali v svojih območjih dekrete najvišjega "firerja".

(Marsikdo, ki zdaj čita te vrstice, bo mnenja, da je ugibanje o teh rečeh nesmiselno. Deloma se strinjamo, v ostalem pa kličemo v spomin razne "nesmiselnosti", ki so bile napisane in izrečene pred petimi leti in ki so danes fakt! Ozirati se je treba na vetrove, ki že danes vlečejo v "nesmiselno" smer . . .)

Vzemimo, da je ameriški fašizem že "fait accompli". Ker je danes največ fašističnega gibanja pristne domače sorte v množicah okoli "fadra" Coughlina, vzemimo, da je to gibanje že zmagalo in Coughlin je zdaj najvišja oblast v Združenih državah. Ni treba, da bi bil prezident — če je sploh še kak prezident. Zadostuje, da je "sila za tronom", ki vleče vrvice in figurice na tronu plešejo po njegovi mili volji!

Razume se, da prva in glavna skrb Coughlinovega režima je, da likvidira vse demokratične, liberalne, socialistične in komunistične elemente. (S komunisti ne bo dosti opravka, ker so že prej, pred pohodom v Washington, brez malega vsi pobegnili v Kanado.) Dalje se razumé, da vrhovni "firer" in lokalni "firerji" nič ne razlikujejo med temi elementi. Kratkomalo — vsi so označeni za komuniste, ki so razglašeni za "sovražnike št. 1 korporativne države."

Likvidacija se vrši dosledno po avstrijskem zgledu. Kakor je enciklika "quadregesimo anno" postala ustava Amerike, tako je sv. Dollfuss postal vrhovni nebeški patron Amerike! Vse domove "sovražnikov" (socialistov in ostalih radikalcev) je treba porušiti z bombami in granatami, vse njihove organizacije uničiti in vse voditelje obesiti, ostale pa odgnati v koncentracijske "kempe".

Pustimo te elemente v splošnem in mislimo si le slovenske. Coughlin sam nas ne pozna in njegov centralni režim ne ve dosti o nas. Da bo torej likvidacija slovenskih socialistov in svobodnomislecev kompletna, morajo za to poskrbeti slovenski "firerji", ki nas dobro poznajo in nas imajo — o joj! — že trideset let v želodcu. O boy, to jim sijejo oči veselja!

Najmanjšega dvoma torej ni o tem, kaj se ima zgoditi s slovenskimi socialisti in svobodnomisleci. (Načrt glede tega je vsekakor že pripravljen in čaka lepo spravljen v miznici.) Kdor upa na usmiljenje ali prizanašanje, se grdo moti. Tega ni bilo še nikdar in tudi zdaj ga ni.

Naši časopisi — Prosveta, Proletarec, Enakopravnost itd. — morajo izginiti čez noč; prav tako naše politične in kulturne organizacije, ki so po sodbi slovenskih malih "firerjev" enostavni "privesek boljševiške internacionale"! Preneženje in "katoliško" članstvo naših podpornih organizacij je priključeno katoliškim jednotam, ki imajo biti jedro režimske zavarovalne korporacije.

Kaj se je zgodilo z uredniki naših listov in odborniki ter aktivnimi člani naših organizacij? Nepotrebno vprašanje! Kratek proces: vrv ali deportacija! Vsi ostali pa v "kempe"!

"Firerji" so vse to že imeli v računu. Na primer "firer" v clevelandski naselbini (lahko je Tone Grdina, kaplan Jager s "toplarco", fajmošter Slaje, ki vse zna in vse ve, ali kdo drugi; urednik Ameriške Domovine ni — čeprav je ta list zdaj oficielno glasilo za vse slovenske "korpiste" v "korpistični" Ameriki — kajti vrhovni "čif" hoče, da so uredniki vseh listov poslej le "fadri", je pa ta možak dober za direktorja koncetracijske "kempe", v kateri imajo clevelandske slovenske socialiste in afelste kuhati v pari!) je že poskrbel, da so Grill, Barbič, Jontez, Frančeškin in drugi hitro "šprcnili" iz naselbine v "kempo", kolikor jih ni prej "izvršilo samomora" oziroma izdahnilo z vrvjo okrog vratu.

In v Chicagu? Bogá mi! Tu se kar tepejo za "firersko" čast — toliko jih je! Prej jih ni bilo dosti videti, ampak zdaj so prilezli na dan in vsi prisegajo, da so najboljši "korpisti" pod ameriškim solncem — in vsi hočejo imeti zadoščenje in "plačilo", da obesijo — Ivana Molka.

(Well, to smo napisali danes, ko še smemo, ko je še tiskovna svoboda, čeprav buržujska, in ko kandidati za "firerje" še ščurijo v špranjah . . .)

Glasovi iz naselbin

O Naprejevem jubileju

Milwaukee, Wis. — Milwauška naselbina živi v času 25 letnic, ki se obhajajo tudi med zakonci. Morda se vam zdi čudno, "kako more biti vesel mož, ki živi z ženo 25 let," ampak vseeno se še tu in tam kateri "okorajži" ter nas povabi na 25 letnico zakonskega "trubeljna". Bil sem že v mnogih hišah naših rojakov, a nikjer še nisem našel 25 let starega gramofona — razen ženske. Tako lahko vidite, da so pri nas ženske še vedno jako "gor vzete," ter jih držimo kakor se pač da. Nekdo mi je rekel, je že tako, da ne moreš z njimi živeti, ampak brez njih je spet nemogoče, in zato smo z njimi, skoraj bi rekel zadovoljni. No pa naj bo temu konec, ker ženskam nikdar ne prideš naprej, pa napravi kakor hočeš. Torej — konec o ženskah!

Moj namen je bil napisati par vrstic o Naprejevi jubilejni slavnosti, ki se je vršila v Milwaukeeju 16. nov. Obhajali smo 25-letnico tako, kakor se nismo nadejali. Napolniti Turn dvorano v današnjih časih, ni malenkost, še manj pa malenkost zadovoljiti okrog osem sto udeležencev. Temu bi rekel, da je "big job," in ta "job" je napravil Naprej s kooperacijo čikaških igralcev in Savanov ter lokalnih Zvonovcev in Planinskih rožic. Ti so bili tista sila, ki je dala željo našemu občinstvu, da se je v toliki meri odzvalo našemu klicu.

Kakor je bilo naznanjeno poprej, da "igra se prične točno ob pol treh popoldne", se je tudi zgodilo. Ob določenem času je otvoril predsednik Napreja sodrug Puncer program ter nam povedal, da se prične igra "Rdeče rože", uprizorjena po diletantih soc. kluba št. 1 JSZ iz Chicaga. V primernih, za to slavnost izbranih besedah nas je pozdravil in zastor se je dvignil. Igra se je pričela. Čikaški igralci so se kar čudili, ker smo jih skoro priganjali in jih zagotovili, da je dvorana že napolnjena. (Da vam povem, kaj takega je v Chicagu nemogoče. Udeležil sem se že par koncertov v Chicagu in razvidel sem, da so Čikakažani "on time" samo kadar jih kličejo k obedu, pri koncertih in igrah se pa vedno menda držijo zapadnega časa in nas vedno mudijo. Milwaučani smo še celo v Chicagu vedno prvi in to pot smo jim pokazali, da isto velja tudi za domače priredbe.) Tako se je torej pričela igra, katero smo vsi željno pričakovali. Na kratko rečem, da je bila igrana izvrstno in občinstvo je bilo z njo jako zadovoljno.

Po igri se je vršil pevski koncert, kateremu je občinstvo istotako sledilo z največjo pažnjo. Petje je bilo vsestransko dobro in dovršeno, kakor je pač mogoče pod danimi razmerami. Kritiko pisati bi vzelo veščaka, ki je tega veliko bolj zmožen kakor pa pisec teh vrstic. Rečem pač to, da ima pevski zbor Sava v osebi Jakoba Muhe jako dobrega pevovodjo. Disciplina, s katero se ponašajo Savani, je vredna občudovanja. Pažnjo, katero polagajo Savani na pevovodjo, bi lahko brez zamere priporočal našim zborom v Milwaukeeju. Disciplina je eno in petje je drugo. Potrebno je to dvoje pri vsakem zboru in uspeh je zagotovljen. V starem kraju so rekli "vorunga je lepa reč" in to menda velja povsod in pevski zbori pri tem niso izvzeti. Oprostite, to je moje skromno priporočilo.

Petju je sledil prizor, ki je bil namenjen ustanoviteljem Napreja. Na odru smo videli ustanovitelje: Franka Puncerja, sedanjega predsednika, Valentina Razbornika, prvega predsednika in prvega pevovodjo, Franka Peška in Johna Novaka, kakor tudi vdove, žene ustanoviteljev—mrs. Schuler, mrs. Bevšek, mrs. Prislan in mrs. Mary Novak. Naprej se je spomnil njih kot vdov članov, ki so Napreju začrtali pot ter jim daroval skromna darilca v obliki zlatega jubilejnega gumba, ki jih naj spominja, da so tudi one po svoji moči pomagale, da se je rodil Naprej in zrastel v 25 let stari pevski zbor. Občinstvo jih je pozdravilo z nepopisnim navdušenjem. Prizor je bil ginljiv, nepozabljiv med vsemi poznavalci milwauškega razvoja. Naprej je ustanovitelje pogrešal, ampak razmere so bile močnejše in pomoči ni; vse, kar nam preostaja, je to, da nadaljujemo tam, kjer so oni končali.

John Novak se je celo okorajžil ter napravil "spič" kakor še nikdar prej. Vsaj jaz ga še nisem slišal povedati kaj takega. Rekel je med drugim, da nekaj ustanoviti ni najhujše delo, ampak vzdržati skozi pet in dvajset let, to je drugo in ta zasluga gre vsem, ki so držali Naprej skozi ves ta čas. Predsednik Puncer je istotako priporočal, da Naprej ostane takšen, kakršen je bil ustanovljen in obstanek mu je gotov. Oba sta žela buren oplavz od strani občinstva.

Poleg tega sta bili prečitani z odra brzojavni čestitki, prva od Alberta Hrasta iz daljne Nevade, in drugi od opernega pevca Antona Šublja iz New Yorka. Oba sta sodelovala pri dvajsetletnici pred petimi leti. Hrast kot aktivni član Napreja, Šubelj pa kot častni gost dvajsetletnice. Brzojavke je občinstvo sprejelo z ogromnim aplavzom.

S tem je bil program končan, nakar se je pričel ples, ki je trajal do ene ure popolnoči. Martinškova godba je igrala kakor še nikdar preje in ljudem je bilo sploh nemogoče iti domov. In ko so se končno podali, so šli z zavestjo, da so Naprejev dan praznovali spet med prijatelji in z željo v srcu, da Naprej vsaj vsako leto enkrat (moralo bi biti dvakrat) povabi somišljenike in prijatelje na kaj sličnega. Udeležba je Napreju zasigurana; torej česa se je bati? Naprej mora iti naprej! To je vse, kar želi milwauška naselbina!

Prijatelj Napreja.

Dopis z obiska

Cooperstown, N. Y.—Po večletnem bivanju v državi New York, sva se z ženo odločila, da greva obiskat prijatelje v Penno, obenem pa na krstijo naše hčerke. Z nami so šli tudi Joe Škoda, njegova žena in Antonija Miklavzina.

Po enodnevni vožnji smo srečno dospeli v Caudersport v Penni k Johnu Zlaselu, kjer je bila zbrana že precejšnja družba veselih ljudi. Sprejeli so nas s harmoniko na čelu, kar je tudi nekaj, in zabava se je nadaljevala pozno v noč. Vesele komade je igral Štajerec Joe, tako da smo bili vsi veseli. Godbe pa še ni bilo konec. Med počitkom v postelji je s svojo "godbo" nadaljeval Frank Kožnar, ki je piskal vso noč. Tudi Tony Baluš in Jack Planinc sta nas dobro zabavala. Kumovala sta Frank in Mary Debevc, ki sta se pripeljala 50 milj daleč na zabavo.

Naslednji dan smo se peljali obiskat Jožeta Prebevška v Oleon, N. Y., kjer so nam dobro postregli. Kar čudili smo se, ko smo videli, da znajo vsi člani te družine tako lepo igrati na harmoniko in druge instrumente, tako tudi gospodinja. Škoda je postal radoveden, če je sv. Martin kaj dobro požegnal mošt, kar mu je bilo ustreženo v kleti. Obiskali smo tudi Lizo in bili smo lepo sprejeti. Sestali smo se z večjo skupino rojakov. Potem pa nazaj v Caudersport v Penni.

Tretji dan našega vandranja smo se odpeljali v Kane, Pa., k Louisu Gržini, ki je žal bil na delu in njegova žena je bila sama doma. V Kanu smo se sestali z Johnom Vičičem, Louis Uljanom, Tony Uljanom, Tony Kacinom, Jožetom Dolencem in Johnom Rozmanom. V Kanu se je veliko spremenilo, odkar sem bil zadnjič tam. Nato smo se podali na Inanzot k Jožetu Uljanu, kjer smo bili dobro postreženi in sestali smo se z več znanci, nakar smo se spet vrnili v Caudersport in se pričeli pripravljati na povratek proti domu.

Ne morem se dovolj zahvaliti za vso postrežbo in naklonjenost, ki smo je bili deležni na našem obisku. Tiste prijetne ure nam ne bodo šle iz spomina. Pripravljeni pa smo, da vrnemo vsem ob vašem obisku pri nas. Iskrena zahvala vsem, posebno pa Debevčevim in Johnu Zlaselu!

Mike Bradel, 391.

O domačih zabavah

Sharon, Pa.—Na 16. nov. smo se prav dobro zabavali na domači zabavi pri Antonu Valentinčiču, zastopniku Prosvete. To je bila predpriprava za poroko njegove hčere Rozi z Josephom Šajnom, slovenskim farmarjem iz Jamestowna, Pa. Ona je večletna članica SNPJ. Čestitamo!

Dne 23. nov. smo se veselili na slični zabavi pri Želetovih v So. Sharonu, ki so jo priredili svoji hčeri. Ona se je sicer poročila še prošlega marca s Fredom Langejem, a to je bila skrivnost do sedaj, da ne bi ona izgubila delo, ker uposlujejo le dekleta. To prijetno presenečenje za novoporočenca je bilo prava surprise ali shower partija. Udeležba je bila obilna in zabava imenitna. Mlademu paru obilo sreče!

Frank Okorn.

Beseda o "klenkanju"

Sharon, Pa.—Neki rojak iz Clevelanda mi je poslal A. D. z dne 19. nov., zraven pa pripomnil, da mi pošilja "ta zmazek A. D., ker ve, da v Sharonu ne čitamo te umazane cunje." In res, v Pirčevih cajtengah sem opazil naslov, ki je pričal, da "stari gardi pri SNPJ je že začelo klenkati." Najprej da se je oglasil mali, a da ne bo dolgo, "ko bodo začeli klenkati z vsemi štirimi."

Znano je, da A. D. neprestano ruje proti SNPJ, to pa le zato, ker vidi, da SNPJ stalno napreduje in raste. Da, da, zebe jih, ker vidijo, da mi prihajamo in njih je strah! Oni sami morajo priznati, da smo daleč pred njimi, a za kaj takega niso sposobni. Mi gremo naprej za še večjim napredkom naše organizacije!

Mi vam ne moremo pomagati, če je vaša KSKJ dosti starejša od naše, pa kljub temu vedno tičite tam doli v dolini, v katero ste zagazili in se ne morete iz nje izkobacati. Druge pomoči ni, kakor le ta, da čim prej očistite pred svojim pragom, pa bo tudi vaša jednota napredovala. Dokler tega ne storite, vam bo vedno "klenkalo." Mesto napredka, vlada pri njih spoved pa tema! Srednjeveško mračnjaštvo — s tem se ponašajo! Spoved! Saj sem bil i jaz rojen na isti način ko razni "fatri" in "sveti očetje," torej sem prav tako sposoben posredovati med "grešniki" in Bogom. Saj tudi jaz lahko izrečem odvezo in odpustim grehe, da gredo vsi v meh.

In s tem strašijo ubogo ljudstvo, s spovedjo in s peklom, ki sledi, če se ne izpoveš spovedniku. Take stvari pa podpira A. D., poleg tega pa ruje proti SNPJ in vpije kot obsedena od jeze, ker mi gremo naprej, oni pa tičijo v srednjeveškem blatu!

Jack Yert.

"Cleveland in Penna"

Detroit, Mich.—V Prosveti z dne 27. nov. piše br. A. Prušnik, da je dobro znan fakt, da sta "Cleveland in Penna" združena v boju proti Lotriču in "čikaški kliki." To razumem tako, da je Lokar Cleveland in Beček Penna. Pa zakaj in čemu boj proti Lotriču in kakšna ter kdo je "čikaška klika"? Ali je boj od njihove strani proti Lotriču zato, ker je najbolj aktiven član med mladino SNPJ ter za dobrobit vsega človeštva? Kdor zasleduje njegovo delo, mora priznati, da ni storil nič žalega ne Clevelandu ne Penni, oziroma Lokarju ali Bečku, ki se bi lahko mnogo od njega naučila, če bi čitala njegove dopise.

Br. Lotrič se zaveda svoje dolžnosti kot član SNPJ in v polni meri izpolnjuje obljubo in prisego, ki jo je dal pri vstopu v jednoto. Br. Beček in drugi njegovega prepričanja naj vzamejo v roke pravila SNPJ in naj jih prečitajo, da bodo vedeli kaj in kakšne so njihove dolžnosti, pa ne bodo prinašali na jednotine konference osebnih zadev in ambicij.

Br. Lokar in br. Beček sta si zaslužila lepo čestitko za napad na principe SNPJ! To je tudi dokaz, da br. Lokar ni vreden, da je gl. odbornik SNPJ; s tem je dokazal, da namenoma dela proti načelom jednote, katero bi kot gl. odbornik moral braniti pred napadi njenih sovražnikov.

Sicer pa je dobro, da so nekateri člani pokazali kaj in kdo so in kakšne namene imajo, tako da jim članstvo lahko pove, da so na napačni poti. Morda bodo spoznali in postali dobri ter resnično bratski delavci za SNPJ. Vendar bi bila dolžnost predsednika, ki je otvoril konferenco, da bi obrazložil tistim "nepolitikom," da naj obravnavajo osebne zadeve doma! Kdor izmed članov se hoče po kolenih plaziti—prosto mu! Nikar pa naj ne skuša drugih vleči za seboj na kolena! Večina nas je rojena, da hodi po nogah. Skušamo pa tudi druge izvleči iz prahu, ker ni koristno ne zdravo, če se človek plazi po tleh kakor bacil.

Malo več bratstva, več znanja pravil in več lojalnosti do organizacije, pa bo konec boja proti Lotriču in "čikaški kliki" (kdo je "klika," jaz ne vem) in tisti, ki so danes proti principom SNPJ, bodo delali roka v roki z br. Lotričem za večjo in boljšo SNPJ!

Mary Bernick, 121.

—Federated Pictures.

Stanley Baldwin, angleški premier.

—Federated Pictures.

Arlette Stavisky (na sredi), vdova notoričnega švindlerja, ki je bil v zvezi z visokimi francoskimi uradniki, s svojimi zagovorniki v sodni dvorani. Obtožena je, da je svojemu možu pomagala pri sleparijah.

Zakaj so ošpice resna bolezen

Piše dr. **John L. Rice**, zdravstveni komisar mesta New York

Ošpic (measles) ne smemo smatrati za lahko bolezen in ko je en otrok okužen, mate ne smejo držati drugih otrok v dotiki z bol kom, češ, naj tudi drugi dobijo enkrat to b lezen, tako da se bodo za vselej rešili nevar sti nadaljnjega okuženja. Znam za gotovo, mnogo nepoučenih mater tako ravna, ali to jako nevarno ravnanje, kajti ni res, da vs otrok zlahka prenese napad te bolezni. Le se ošpice neobičajno razpasujejo, toliko v m stu New Yorku kolikor povsod drugje. V mem mestu New Yorku je bilo prijavljenih b smrti izmed otrok, zbolelih na ošpicah v pr šestih mesecih l. 1935, nam pa je znano, da š vilo žrtev bo bržkone trikrat večje, ker mno otrok je umrlo radi pljučnice, povzročene ošpic. V teh slučajih se smrt navadno ne p pisuje ošpicam, marveč pljučnici (pneumoni

Starši naj si zapomnijo, da krvno zdravl nje preprečuje razvoj pljučnice pri otroku, je zbolel na ošpicah in ob enem pomaga bo ku, da razvije odporno silo napram drug zlim posledicam bolezni. To zdravljenje vedno bolj v rabi v raznih pokrajinah. Da okoristimo dobrote tega uspešnega zdravl nja, je treba vedno zateči se k družinske zdravniku, čim doznamo, da je bil otrok iz stavljen ošpicam. Zdravnik bo tedaj vzel m krvi iz rame enega ali drugega izmed star in vbrizgnil to kri v zadnjico bolnika. Ako tem otrok razvije ošpice, bo napad jako blag ni nevarnosti pljučnice.

Vsak otrok, ki je bil izpostavljen ošpica mora iti takoj v posteljo in VSI DRUGI OTR CI MORAJO BITI ODSTRANJENI OD NJ GA. To ravnanje prepreči razširjenje bolez Zdravniška veda ni še našla preprečila za oš ce kot ga je našla za davico. Znamo pa, da staršev, vbrizgana v otroka, prepreči, da razvije pljučnica. Znamo tudi to, da čim otr ozdravi od ošpic, je imuniziran proti tej bol za vse življenje.

Kako si postiljajo živali

Spalne navade živali v mnogih primerih z sličijo navadam človeka. Sicer si sesalci sv domovanje izbirajo zelo različno, včasih j rabijo trda tla za ležišče, včasih goščava, vo drevo ali skalna razpoka. Tjuljni in kiti sp na morski površini, mroži si poiščejo rajši t lejša peščena tla. Mnogi sesalci pa si pripr ljajo svojo posteljo z isto skrbjo kakor člov

Seveda ne velja to o vseh. Spalna kotan ki si jo pripravljata divji pes in volk v vis stepni travi, je še zelo primitivna postelja. like opice na Sundskih otokih pa si v krošnj visokih dreves vsak večer znova pripravlj svoje ležišče. Najprvo zvijejo močne veje s paj in jih potem prepletejo skrbno z manjši listnatimi vejami in suhljadjo, dokler ne stane trden, poglobljen sedež, ki jim jamči udobno spanje. Manj arhitektonske spretno kažejo v tem pogledu gorile in šimpanzi, prav si znajo tudi pripraviti udobna in meh počivališča.

Nimamo pa samo živali, ki si postiljajo, te več tudi takšne, ki imajo celo po noči poseb "spalno obleko." Tako bi vsaj lahko ozna spremembo barve nekaterih živali v span Riba stenostomus chrysops zamenja sv dnevno oblačilo s srebrnimi odsevi s tem brončenim nočnim oblačilom, ki ga krasi š črnih počeznih trakov. Svetla zlatovščica d v temi temno barvo, morskemu listu postan pege izrazitejše, indijska paličasta kobilica, je podnevi sočno zelena, postane ponoči te nejša. Garnela virbius varians, ki jo je dob ob vseh evropskih obalah, dobi ponoči enak merno sivo barvo, dočim se ji površina podn leskeče v neizčrpnem številu barv. To noč prebarvanje mnogih živali razlagajo s presno nimi procesi in preselitvijo kožnega pigmen v podkožne stanice.

Nasilje ali pravica?

V svetovni vojni je poginilo na bojiščih m lijone ljudi, milijone v zaledju. Groza te v ne je zbudila med narodi resno voljo. Nikd več vojne! Prepirov ne sme več reševati k vavo nasilstvo med narodi, marveč pravic Če bi še kdaj kaka država hotela napasti dru državo, potem naj se združijo vse druge drž ve proti napadalki, da onemogočijo vojevan V ta namen je bilo ustanovljeno Društvo n rodov.

Če naj v življenju držav ne gospodari br talna sila, marveč pravica, potem se mora združiti vse države proti vojnemu fašizmu, cvete v Evropi, ter ga prisiliti, da varuje m in se podredi pravici.

Če naj velja ljudsko pravo, potem se mo vsaka država ravnati po mednarodnih pog bah in dogovorih ter ne proti naravnemu pr vu narodov napadati ne bližnjega ne daljn ga soseda.

Pokazati in dokazati se mora, da nobe država ne more več uveljavljati z grožnjo vojno svojih zahtev, marveč s sodelovanje vseh držav se mora vsako prisiliti, da se p redi pravilom Društva narodov, ki nastan določajo način postopka ter predpisujejo s razumno rešitev vseh takih mednarodnih vp šanj.—D. P.

Vesti iz Jugoslavije

(Izvirna poročila iz Jugoslavije.)

Ljubljana.

Skupščina se je sestala. — Skupščina, ki je bila izvoljena pod Jevtićevo vlado maja meseca letos, je kmalu po volitvah zborovala, a sredi zborovanja je padel Jevtić in skupščina se je razšla. Potem se je sestala spet oktobra za dva dni in potem spet ni bilo nobene skupščinske seje do zadnjih dni, ko se je 11. nov. spet sestala. Nova vlada, ki je nastopila svoje mesto junija meseca, je med tem izvršila le dvoje večjih važnih stvari: osebne izpremembe na visokih upravnih mestih in občutno znižanje plač državnega uradništva. Tretja, nič manj važna stvar, vsaj za Slovenijo, pa je zmanjšanje naročil premoga iz slovenskih rudnikov za državne železnice. Vsa ta dela je opravila vlada mimo skupščine, od katere je po svojem nastopu prosila in dobila pravico, da sme izdati po svojem preudarku važne notranje-politične zakone. Poslanci so ves čas bili doma, do skupščinskega dela ni prišlo. Ko je nova vlada nastopila, je bilo pričakovati, da bo razpustila skupščino, o kateri pravi vlada sama, da je bila izvoljena krivično in nasilno pod Jevtićevo diktaturo in da torej ne predstavlja zbornice pravih narodnih zastopnikov. Toda do tega razpusta ni prišlo in je nasprotno vlada izjavila, da hoče delati z Jevtićevo skupščino in njegovimi podanci, ki so po večini čez noč prisegli zvestobo novi vladi, kakor so dan poprej prisegali zvestobo Jevtiću, ki je zdaj ostal precej osamljen in kar pomilovanja vreden objekt vseh humorističnih listov v državi. A do tega dela med vlado in skupščine prav za prav ni prišlo, saj je skupščina bila sklicana šele zdaj. Ves ta čas je vlada pridobivala poslance zase, osnovala svoj klub v skupščini ter računala, kdaj bo imela večino poslancev v svojem klubu ali vsaj na svoji strani. Ta agitacija je trajala vse poletje do zdaj, in ko je bila vlada sigurna večine v skupščini, je sklicala poslance, da se izvolijo skupščinski odbori. Zdaj so izvoljeni in večino v njih imajo vladni pristaši. Pred mesecem bi še ne šlo tako gladko, saj je bil tedaj izvoljen za predsednika skupščine nevladni kandidat in je vladni kandidat propadel. Smola pa je s senatom. Tam imajo večino senatorji, ki niso pristaši vlade, marveč po večini jugoslovanski nacionalisti vseh barv in sort. Kljub temu ne gre gledati v senatu opozicijskega zbora, ki bi delal proti sedanji vladi, čeprav očitno napadajo vlado in njeno delo. Skoraj vsi ministri režimov pred Jevtićem in sedanjo vlado so senatorji in podžiga jih v delu domotožje po ministrskih stolčkih. V tem domotožju si upajo tudi sklicevati konference, na katerih kritizirajo vladno delo in vlagajo interpelacije, v katerih se zavzemajo za krivice, kakršne so sami počeli, ko so bili na vladi.

Samomor v ječi. — V Velikih Laščah si je v zaporu vzel življenje 28-letni Kožar, doma iz Dvorske vasi. Pred časom je bil orožniški pripravnik, a so ga zaradi nekega prestopka pognali iz službe. Nedavno so ga osumili tatvine ter ga odvedli v preiskovalni zapor v Velike Lašče. Tu se je neko jutro obesil na vrata svoje celice, okrog vratu si je zadrgnil hlačni jermen.

Rudarji ubili upravitelja rudnika. — Hrvatsko rudarsko društvo ima svoj premogovnik v Ivanjcu (Hrv. Zagorje), kjer so čudne razmere. Pred meseci je bil štrajk menda samo zaradi neredností pri izplačevanju. Pri tem rudniku se je dogodilo zadnje dni nekaj nenavadnega. Ko so se zbrali rudarji, da jih v pisarni popišejo, je skupina rudarjev planila na rudniškega upravitelja inž. Romana Kulika in ga z jamskimi svetilkami pobila na tla. Napadalci so se porazgubili v množici 250 delavcev, inženir pa je v bolnišnici umrl. Sodišče vrši preiskavo, pravih napadalcev še niso dobili, preiskavo pa sta uvedli tudi rudarsko glavarstvo in Delavska zbornica. V rudniku so vladale strašne razmere, in uboj upravitelja je dejanje skrajne obupanosti izkoriščanih rudarjev.

Na Grajenščaku se je obesil v svojem hlevu 50 letni posestnik Franc K. V smrt je šel iz obupa, ker je obljubil dekletu za doto nekaj denarja, a ni mogel dobiti ne zaslužiti denarja nikjer. Ker bi se morala hči ta mesec omožiti, ga je pomanjkanje denarja tako bolelo, da je sklenil iti v smrt. Ko so ga našli, je bil že mrtev.

Štrajk v Škofji Loki končan. — V Škofji Loki so po več tednih štrajka v tovarni "Šešir" spet začeli z delom. Uspeli niso delavci skoraj v nobeni zahtevi, ki bi jim zboljšala življenje, tovarna je pristala le na to, da ne bo nikogar od štrajkujočih odpustila in da bo mezde kategorizirala, povišala pa niti za paro. Tovarna je last klerikalne Zadružne gospodarske banke.

Požigi v Dobrničah. — V Dobrničah in okolici so se letos poleti vrstili požari drug za drugim. Očitno je bilo, da zažiga zlobna roka, vaščani so bili v strahu za svoje imetje, niso si upali spat, organizirali so nočne čuvaje, a pravih požigalcev niso mogli odkriti. Nazadnje sta bila osumljena dva zavarovalna agenta, ki sta postala spričo mnogih požarov zelo aktivna, kar je zbudilo sum, da sama zažigata, da bi pripravila kmete do zavarovanja in s tem sebe do provizij. Toda izkazalo se je, da sta bila oba nedolžna. Pravega požigalca pa so odkrili kmalu nato v osebi 47 letnega gostilničarja Franca Smoliča iz Dobrnič. Ta je postal sumljiv, ker je zmerom z gosti toliko govoril po požarih ter razlagal, kako se da zažigati uspešno, češ, da se je tega naučil na ruski fronti med vojno. Ko je posestnik Grmovšek kupil na dražbi neko posestvo, ki je bilo včasih Smoličeva last, so opazili ljudje, kako Smolič sovraži Grmovška in pogosto grozi, da mu bo že vrat zavil na kak način. Ker je potem res neki dan zagorelo pri Grmovšku, so Smoliča aretirali. Sicer je dejanje sprva tajil, a ker so požari prenehali in so nazadnje prestregli še neko pismo, ki ga je hotel poslati skrivaj iz zapora, se je moral udati. Tudi se je oglasila priča, ki je izpovedala, da ga je Smolič nagovarjal, naj zažge Grmovškovo hišo. Sodišče je te dni obsodilo v Novem mestu Smoliča na 4 leta in 1 mesec robije ter na izgubo častnih pravic za 5 let.

Uboj pri Poljčanah. — Ko dozori po zidanicah na Štajerskem novo vino, se prične tudi kronika pretepov in ubojev. Taki izgredi so zdaj še pogostejši, odkar je odpravljen davek na šmarnico, na vino divje trte, pod katere vplivom ljudje podivjajo ter prevzame besedo nož ali kol. Tako so se v nedeljo 10. nov. zbrali fantje in dekleta v nekem vinotoču v Brezjah pri Poljčanah ter si privoščili vina čez mero. Postali so sprva židane volje ter so se še dogovorili, da se to pot ne bodo stepli. Med njimi sta bila tudi 23 letni Jože Mlakar iz Hošnice in 21 letni Alojzij Špec iz Križeče vasi. Ko so se okrog 9. razhajali, sta šla Mlakar in Špec skupaj pred drugimi. Nenadoma je Mlakar potegnil nož in naslednji hip se je Špec zaboden zvrnil na tla. Mlakar je storil to brez pravega povoda, iz svoje pretepaške nature, zaradi katere je imel že obilo opravka z oblastmi. Imel je s sabo velik kuhinjski nož in ga zasadil 20 cm globoko v levo stran prsi. Rana je bila absolutno smrtna, ker so bile prerezane glavne žile. Mlakarja so aretirali.

Že drugič so poizkusile ženske organizacije prirediti protivojni večer, neko akademijo ob obletnici svetovne vojne. Oblasti so obakrat najprej dovolile, a naknadno večer prepovedale. Na večeru bi bili na programu govor in recitacije pesmi in proze, nastopili bi Grahorjeva, igralka Šarieva, Ludvik Mrzel, in Mile Klopčič. Večer bi otvorila predsednica Ženskega pokreta Minka Govekarjeva.

Janežič umrl. — Poročali smo o tramvajski nesreči, katere žrtev je postal mestni delavec Janežič Anton. Pred kolodvorom je čistil cesto, pa ga je tramvaj podrl in je dobil hude poškodbe. Šel pa je Janežič sam domov in ni maral k zdravniku. Ko pa je zdravnik prišel in ga pregledal, je takoj odredil prevoz v bolnišnico, kjer je čez tri dni umrl. Imel je zlomljeno roko, nalomljeno nogo in hude notranje poškodbe. Po izpovedih tramvajskega voznika in prič pa ni Janežiča podrl tramvajski voz, marveč se je najbrže spotaknil ob vodovodni cevi, ki jo je bil položil Janežič čez tir.

Dve uri sredi Save. — V Sevnici bodo zgradili most čez Savo za novo progo Sevnica-St. Janž. Ko so te dni delavci vlekli čez Savo žico, je prišlo do nesreče, ki bi lahko zahtevala več žrtev. V čolnu so se peljali čez Savo in napeljevali žico delavci, pet jih je bili, pa se jim je nenadoma čoln prevrnil in vseh pet delavcev je padlo v Savo. Vsi pa so se krčevito oprijeli čolna in žice, da so se zdržali na vodi. Klicali so na pomoč, a dve uri je bilo treba, da so s čolni prišli reševalci do njih ter jih rešili iz neprijetnega, nevarnega položaja. Vsi so srečno prišli na breg.

Umrl je v mariborski bolnišnici 35 letni posestnik Jože Jug od Sv. Barbare v Slov. goricah. Dne 11. nov. je namreč gnal dva mlada bika na mariborski semenj, pa sta gika spotoma pred nekim vozom zdivjala in je padel Jug ravno pod voz. Konji so ga poteptali in mu prizadejali take poškodbe, da jim je podlegel.

Josip Rijavec v Rusijo. — Josip Rijavec je evropsko znan tenorist, po rodu Slovenec, ki deluje po večini na nemških in čeških odrih, gostoval pa je tudi že v Ameriki. Zadnje čase je nastopal skupno s Šaljapinom v Zagrebu in Beogradu. Te dni je dobil povabilo za koncertni nastop v Rusiji in sicer za dva koncerta v Moskvi in dva koncerta v Leningradu. Za vsak nastop dobi 1000 rubljev (30,000 Din), vožnjo od Zagreba do Moskve in po Rusiji plačano. Jugoslovanski tisk pripominja k temu, da je to dokaz, kako visoko ceni Rusija tenorista Rijavca, ne zapiše pa, da je to tudi dokaz, kako visoko čisla sovjetska "barbarska" Rusija umetnost!

Relif odpravljen na ljubo bogatinom

(Nadaljevanje s 1. strani.)

lif. On je tudi ukazal krajevnim relifnim oblastem, da ne smejo dati relifa stavkarjem ali pa "klientom', ki bi ne hoteli stavkokaziti.

Propaganda za likvidacijo zveznega relifa traja že od zadnje pomladi. V veliki meri ji je dal pobudo sam predsednik Roosevelt, ko je izjavil, "da mora vlada odpraviti relif in ga bo odpravila." Burbonci so hlastnili po tej obljubi in korajžno pričeli udrihati po "razsipni demokratski administraciji." Svoj namen so tudi v veliki meri že dosegli.

Likvidiranje zveznega relifa je predmet žgoče kritike, katero vsebuje neobjavljeno poročilo raziskovalnega oddelka relifne administracije. To poročilo pravi, da je bil krik o pomanjkanju poljedelskih delavcev brez podlage. Prvič delavcev ni primanjkovalo; farmarji so se le hoteli okoristiti in v nekaterih krajih so se tudi okoristili s plačevanjem mizernih mezd.

Odpravo relifa obsoja poročilo itudi iz razloga, ker pomeni znižanje plač. "Kadar je delavski trg poplavljen in je izčrpano delavstvo prisiljeno medsebojno konkurirati ali pa stradati, tedaj bodo plače sigurno trpele." V mnogih krajih je bil relif suspendiran tudi v svrho zdrobitve stavke, pravi nadalje poročilo. V nobenem slučaju, kjer je prenehal zvezni relif, niso krajevne in državne oblasti prevzele bremena na svoje rame. To pokazuje predvsem študij nekaterih mest na jugu. In ti slučaji se bodo zdaj postoterili, če ne potisočarili.

Ampak Rooseveltova administracija se je oprijela burbonskega gesla, "da mora biti relif odpravljen."

Baroni premoga v kampanji proti "butlegarjem"

(Nadaljevanje s 1. strani.)

Slika kaže tudi, ko so nekega ubitega rudarja prinesli na površje. Jones je rekel, da je bilo lani 15 smrtnih ponesrečb v "butlegarski" industriji. Pozabil pa je povedati, da je v "legitimni" premogovni industriji vsako leto ubitih nad dva tisoč rudarjev.

Slično je tudi z ozirom na ceste. Slika kaže neko udrto cesto. Jones je pojasnil, da so jo izpodkopali "butlegarski" rudarji. Zamolčal pa je dejstvo, da se je že stotine hiš in javnih poslopij porušilo na antracitu, ker so privatne družbe izkopale premog pod njimi in naredile za milijone dolarjev javne škode.

O "butlegarskih" rudarjih je rekel, da je 80% poštenih (torej poštenih "tatov"), 10% je inteligentnih in 10% je komunistov, "ki pravijo, da je bog ustvaril premog za vse, ki si ga vzamejo."

Zadruga prevzela list

Dubuque, Iowa.—Državna tiskovna zadruga je prevzela list Dubuque Leader, ki je naklonjen delavstvu. Izdajala bo tudi tednik Farmer-labor Progressive s posebnimi delavskimi izdajami za Dubuque, Clinton in Waterloo.

—Federated Pictures.

Slika kaže japonskega vojaka s plinsko masko na obrazu. Poleg njega je pes, ki tudi nosi masko.

Relifni uslužbenci protestirajo

Dva uradnika so obdolžili nesposobnosti

Cincinnati, O. — (FP) — Organizirani relifni uslužbenci so v pismu, katerega so naslovili komisarjem okraja Hamilton, obdolžili dva uradnika mestnega blaginjskega departmenta nesposobnosti, nepoštenosti in razbijanja njih unije.

Pritožbe so naperjene proti direktorju blaginjskega departmenta R. C. Goodwinu in Elli W. Reed, ki sta odpustila večje število uslužbencev zaradi unijskih aktivnosti. Unija relifnih uslužbencev je včlanjena v Ameriški delavski federaciji. Protest so podpisali Lewis Carliner, A. L. France in Frank C. Bankroft, uradniki unije relifnih uslužbencev.

V protestu pravijo, da je blaginjski department odslovil veliko število uslužbencev še predno so brezposelni delavci dobili zaslužek pri relifnih projektih, dočim so morali ostali delati dolge ure. Tistim, ki so protestirali proti dolgemu delovniku, so zapretili z odslovitvijo.

Okrajni komisarji so na pismo odgovorili in zahtevali nadaljnje detajle o šikaniranju, katere bo unija relifnih uslužbencev predložila v upanju, da bodo komisarji odredili preiskavo. Ti bodo prevzeli direktno kontrolo nad mestnim blaginjskim departmentom, ko bo federalna vlada ustavila direktne dajatve v zvezi z oskrbo brezposelnih v državi Ohio.

Amerika ima za 10 milijard dolarjev zlata

New York. — Združene države so te dni dosegle rekord v imovini zlata. Zaloga zlata je dosegla 10 milijard dolarjev, kar je dvakrat toliko kot vsega zlatega denarja na svetu in 45% vsega zlata na svetu. V zadnjih treh mesecih, odkar so začele homatije z Italijo, je prišlo v Ameriko skoro za eno milijardo zlata iz Evrope.

Slovenska Narodna Podporna Jednota

Ustanovljena 9. aprila 1904 — Inkorp. 17. junija 1907 v državi Illinois

2657-59 Lawndale Ave., Chicago, Ill. — Tel. Rockwell 4904

GLAVNI ODBOR S. N. P. J.

UPRAVNI ODSEK:

VINCENT CAINKAR, predsednik....2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
FRED A. VIDER, gl. tajnik..........2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
LAWRENCE GRADISHEK, taj.bol.odd.2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
JOHN VOGRICH, gl. blagajnik.......2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
FILIP GODINA, upravitelj glasila....2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
JOHN MOLEK, urednik glasila......2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

ODBORNIKI:

FRANK SOMRAK, prvi podpredsednik.....996 E. 74th St., Cleveland, O.
JOHN E. LOKAR JR., drugi podpredsednik.1198 E. 170th St., Cleveland, O.

GOSPODARSKI ODSEK:

MATH PETROVICH, predsednik............595 E. 140th St., Cleveland, O.
ANTHONY CVETKOVICH..............983 Seneca Ave., Brooklyn, N. Y.
JOHN OLIP....................149 S. Prospect Ave., Clarendon Hills, Ill.

POROTNI ODSEK:

JOHN GORŠEK, predsednik..............414 W. Hay St., Springfield, Ill.
ANTON ŠULAR..................................Box 27, Arma, Kans.
JOHN TRČELJ..................................Box 257, Strabane, Pa.
FRANK PODBOJ..................................Box 61, Parkhill, Pa.
FRANK BARBICH..................19511 Muskoka Ave., Cleveland, O.

NADZORNI ODSEK:

FRANK ZAITZ, predsednik................3639 W. 26th St., Chicago, Ill.
FRED MALGAI..........................25 Central Park, Peru, Ill.
JACOB AMBROZICH.....................418 Pierce St., Eveleth, Minn.

POZOR!—Korespondenca z glavnimi odborniki, ki delajo v gl. uradu, se vrši takole:
VSA PISMA, ki se nanašajo na posle gl. predsednika, naj se naslove na predsedništvo.
VSE DENARNE pošiljatve in stvari, ki se tičejo gl. upravnega odseka in jednote vobče, naj se pošiljajo na gl. tajništvo.
Vse zadeve, tikajoče se bolniške podpore, naj se pošiljajo na bol. tajništvo.
Vse zadeve v zvezi s blagajniškimi posli, naj se pošiljajo na blagajništvo.
VSE PRITOŽBE glede poslovanja v gl. upravnem odboru naj se pošiljajo Frank Zaitz, predsedniku nadzornega odbora.
VSI PRIZIVI na gl. porotni odsek se naj pošiljajo na John Gorška, predsednika porotnega odseka.
VSI DOPISI in drugi spisi, naznanila, oglasi, naročnina in sploh vse, kar je v zvezi z glasilom jednote, naj se pošilja na "PROSVETO," 2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
NOTE: Correspondence with the supreme Office should be addressed as follows:
Communications for the supreme president should be addressed to him.
All remittances of money and business concerning lodges and members other than sick benefit should be addressed to secretary's office.
Matters of sick benefit should be addressed to the assistant secretary.
Financial matters under the jurisdiction of the treasurer's office should be taken up with him.
Complaints concerning the work of the executive board should be addressed to Frank Zaitz, chairman of the Board of Supervisors.

Sonja Branting razgalja Hitlerja

Chicago. — Pred mestno odvetniško zbornico je Sonja Branting, švedska juristinja in hči pokojnega socialističnega premjerja na Švedskem, razgalila Hitlerjeve publicistične metode. Rekla je, da je nemško časopisje ob priliki zadnjega mednarodnega jurističnega kongresa v Berlinu, katerega se je tudi ona udeležila, prineslo docela izmišljen intervju, katerega naj bi ona imela s Hitlerjem in mu pela slavospeve. Slično so bili izrabljeni tudi drugi zunanji delegati. "Ko je nemško ljudstvo čitalo liste, je bilo pod vtisom, da zunanji delegati hvalijo nacijski režim. Ti intervjuvi so bili v resnici docela izmišljeni. Mi smo bili v resnici ostrašeni, kar smo videli, ne pa da bi režim hvalili. Zakon je v Nemčiji mrtev. Vlada samopašnost in terorizem. Nikdo ni več varen."

Stavka ustavila obrat v papirnici

Tuscaloosa, Ala—Uprava Gulf States Paper Mills je po izbruhu stavke ustavila obrat v svoji tukajšnji papirnici. V stavki je zavojevanih nad sedemsto delavcev, ki so šli v boj za višje mezde.

☆ ☆ ☆ ☆ ☆ POJDITE IN PREŽIVITE

BOŽIČ V JUGOSLAVIJI

Parniki iz New Yorka:

Hansa . . . 12. decembra

Europa . . 15. decembra

Ekspresni vlak ob parniku EUROPA v Bremerhaven vam jamči udobno potovanje v Ljubljano.

Istotako točne železniške zveze iz Hamburga.

Veliki kovčegi čekirani na krovu parnikov do Ljubljane po $6.50 od kovčega.

ČE SE NE MORETE PODATI NA TO VOŽNJO, NAJ VAS SORODNIKI OBIŠČEJO

Za pooblastila vprašajte kateregakoli pooblaščenega agenta.

HAMBURG-AMERICAN LINE
NORTH GERMAN LLOYD

130 W. RANDOLPH STREET - CHICAGO, ILL.

Dolina meseca

ROMAN

Spisal JACK LONDON—Poslovenil Vladimir Levstik

"Videti je, da bodo stavkali tudi uslužbenci cestne železnice. Dan Fallon je tu, naravnost iz New Yorka se je pripeljal. Hotel se je skrivaj vtihotapiti, a tovariši so bili zvedeli, kdaj je zapustil New York, in so vso pot pazili nanj. Saj tudi morajo. On se prikaže povsod, kjer jih je treba dati cestnim železničarjem po grbi. Nič koliko stavk je že odločil za podjetnike. Celo armado stavkokazov si drži in jih s posebnimi vlaki razpošilja po vsej državi, kjerkoli jih potrebujejo. Oakland še ni videl takih delavskih nemirov kakor zdaj, in to je komaj začetek. Vse kaže, da bo izbruhnil pravi pekel."

"Tedaj pazi nase, Billy. Nočem te izgubiti."

"O, nič ne skrbi. Nase bom že pazil. In razen tega ni videti, da bi pogoreli. Dobro kaže za nas."

"A če bo spet krvolitje, boste izgubili."

"Da, tega se moramo varovati."

"Nikar nasilja."

"Ne streljanja ne dinamita," je pritrdil. "A dosti stavkokazov bo odneslo razbite glave. To mora biti."

"Ti menda ne boš delal takih reči, Billy?"

"Ne tako, da bi lahko kak gobec pred sodnikom pričal, da me je videl." Nato je naglo izpremenil razgovor. "Stary Barry Higgins je umrl. Nisem ti hotel povedati, dokler ne vstaneš s postelje. Pred tednom dni so ga pokopali. Njegova stara se seli v Frisko. Rekla mi je, da se pride še poslovit. Lepo je skrbela zate prve dni in Marti Skeltonovi je pokazala nekaj takih reči, da so se ji kar lasje ježili. V koš je dejala Marto, da veš."

ENAJSTO POGLAVJE

Zdaj, ko je Billy stavkal in hodil na stražo, je bila Saxon največ prepuščena sebi in od te samote se je moralo nazadnje tudi v njeni zdravi naturi razviti nekaj bolnega. Mercedes se je bila odselila, Bert je bil mrtev, in tako se je čutila še tem bolj zapuščeno. Tudi Mary je bila nekam odšla, baje v službo k neki rodbini v Piedmontu, kakor je nedoločno povedala pri slovesu. Bill ni mogel Saxoni dosti pomagati v njenih težavah. Nejasno je slutil njeno trpljenje, a kolikšno je bilo in kako globoko je segalo, tega ni razumel. Bil je preveč moški in praktičen in že zaradi svojega spola ni mogel ničesar vedeti o njeni tihi duševni tragediji. Samo vnanji človek je bil, prijazen gledalec, ki je malo videl. Zanjo pa je bilo izgubljeno dete živo in resnično. Še vedno je bilo živo in resnično. To je bilo njeno gorje. Z nobenim premišljenim naporom volje ni mogla zasuti skeleče praznote njegove odsotnosti. Njegova resničnost jo je časih obsedla kakor halucinacija. Še je bilo nekje in ona ga je morala najti. Časih se je zalotila, kako je vlekla na uha in stregla na jok, ki ga ni bila nikoli čula, ki ga je pa z duhom tisočkrat poslušala v tistih blaženih mesecih pred koncem. Dvakrat je v spanju vstala s postelje in ga šla iskat; obakrat se je zdramila ob materinem predalniku, v katerem je hranila njegove majcene oblekce. V takih trenutkih je časih rekla sama pri sebi: "Nekdaj sem imela otročička." In tako je ponavljala na glas, kadar je gledala otroke, ki so se igrali na ulici.

Ko se je nekega dne peljala z električno po Osmi cesti, je sedela zraven nje mlada mati z vriskajočim detetom v naročju. In Saxon ji je dejala:

"Imela sem otročička. Pa je umrl."

Mati jo je osuplo pogledala in ljubosumno, morda tudi v strahu, stisnila dete k sebi; a potem se ji je srce raznežilo in je rekla:

"Ubožica."

"Da," je pokimala Saxon. "Umrl je."

Solze so ji zalile oči, a zdelo se ji je, da ji je odleglo, ko je izpregovorila o svoji boli. In ves dan se je morala boriti s skoro nepremagljivo željo, da bi pripovedovala svoje gorje ljudem — blagajniku v banki, postarnemu nadzorniku pri Salingerju, slepi harmonikarici, ki jo je majhen deček vodil za roko — vsakomur, samo ne redarju. Redarji so bili zdaj zanjo nova, strašna bitja. Videla jih je bila, ko so prav tako neusmiljeno ubijali stavkajoče, kakor so prej stavkajoči ubijali stavkokaze. Razlika je bila samo v tem, da so bili redarji ubijači po poklicu. Oni se niso borili za zaslužek, ampak so s tem opravljali svoj posel. Tisti dan bi bili lahko prijeli stavkajoče, ki so jih bili nagnali v kot med njenimi stopnicami in zidom. Pa jih niso prijeli. Kadarkoli je prišla v bližino kakega redarja, je nehote zavila na stran pločnika, da bi se kar moči oddaljila od njega. Ni se vpraševala, zakaj to dela, a globlji in močnejši od zavesti je bil občutek, da predstavljajo nekaj, kar je sovražno njej in vsemu, kar je njenega.

Ko je na križišču Osme in Broadwaya čakala voza cestne železnice, da bi se vrnila domov, jo je redar na vogalu spoznal in pozdravil. Vsa kri je izginila iz lic in srce ji je v muki vztrepetalo. Zakaj neki? Redar je bil samo Ned Hermannmann, bolj debel, bolj širokoličen in bolj dobrovoljen ko kdaj. Tri leta je bil v šoli njen sosed na drugi strani prehoda med klopmi. Leto dni sta skupaj prebirala domače naloge. Tisti dan, ko je smodnišnica v Pinoli zletela v zrak in so vse šipe v šoli popokale, sta bila on in ona edina, ki se nista pridružila brezglavemu begu iz poslopja. Oba sta ostala v sobi in razsrjeni ravnatelj ju je potlej vodil iz razreda v razred, da ju pokaže strahopetnim učencem, ter ju nazadnje nagradil z mesecem dni počitnic. In pozneje je bil postal Ned Hermannmann redar in se poročil s Highlandovo Leno, in Saxon je slišala, da sta imela že pet otrok.

A ne glede na vse to je bil zdaj redar in Billy je zdaj stavkal. Mar ni bilo mogoče, da bi Ned Hermannmann pobil in ustrelil Billyja, prav tako, kakor so tisti drugi redarji pobijali in streljali stavkajoče za njenimi stopnicami

"Kaj je s teboj, Saxon?" jo je vprašal. "Ali si bolna?"

Pokimala je, daveč se z besedo, ki je ni mogla spraviti iz sebe, in krenila proti svojemu vozu, ki se je pravkar ustavljal.

"Pomagal ti bom," se je ponudil.

Stresla se je in se umaknila njegovi roki.

"Ne, nič mi ni," je naglo zasikala. "Ne bom se peljala. Nekaj sem pozabila."

Vsa omotična je zavila po Broadwayu navzgor do Devete. Pri drugem vogalu je krenila po Clay Street navzdol in se vrnila na Osmo, kjer je počakala drugega voza.

Letni meseci so počasi minevali, a položaj na oaklandskem delovnem trgu se je neprestano slabšal. Bilo je, kakor da si je kapital vse dežele izbral to mesto za boj z organiziranim delom. Toliko ljudi je stavkalo v Oaklandu, toliko jih je bilo izprtih, toliko jih ni moglo delati, ker so bile njihove stroke odvisne od drugih zavezniških strok, da je bilo zelo težko najti kak slučajni zaslužek z navadnim delom.

(Dalje prihodnjič.)

—Federated Pictures.

Slika kaže razdejanje, ki ga je nedavno povzročil orkan v mestu Miami, Fla.

Henri Barbusse:

Internacionalist

(Odlomek iz vojnega romana "Jasnost".)

Na koncu vasi je živela v dolgi, rožnato poslikani hiši kmetica, ki je imela navado, da je mežikala z očmi, ko se je smehljala. Če sem prišel v njeno bližino v deževnem in meglenem vremenu ali pa ozarjen od pomladnega solnca, vselej sem jo opazoval iz vse svoje duše. Imela je majhen nosek in velike oči. Na njeni zgornji ustnici in na tilniku se je svetil lahen, plav puh kakor zlata sled. Njen mož je bil na fronti. Tej ženi so vsi dvorili in smehljala se je nam navadnim vojakom, kadar smo šli mimo. Rada se je pomenkovala s podčastniki in če je srečala častnika, je od spoštovanja obstala kakor okamenela. Mislil sem nanjo in pozabil sem o tem srečanju pisati Mariji.

Mnogi so povpraševali po kmetici in menili: "Ali je moči pri njej kaj doseči?" A mnogi so odgovarjali: "Pri njej ničesar ne dosežeš."

Bilo je posebno svetlo poletno jutro. Pozajtrkovali smo našo jutranjo juho. Vojaki so se krohotali vinjenemu tovarišu, ki so ga togotili in dražili. Od časa do časa so ga škropili z vinom, da bi ga še bolj ujezili. Ta nedolžna zabava me je spominjala prizorov, ki jih je povzročil Termite s svojim govoričenjem o militarizmu in o svetu. Ali mene ni privlačevala in sem odšel. Šel sem vzdolž po tlakovani vaški cesti. Cvetlični popki po vrtovih in na plotovih so iztezali množico ljubkih, majhnih ročic, ki so bile še zelene in popolnoma zaprte. Jablane so bile polne rožnato belih cvetov. Povsod si čutil naglo bližanje pomladi. Tedaj sem se približal rožnato pobarvani hiši. Poslopje je stalo osamljeno ob cesti in je vpijalo vase vso solnčno svetlobo. Okleval sem. Šel sem mimo. Moji koraki so postali počasni in težki. Nato sem znova obstal. Nazadnje sem vendarle potrkal na vrata. Vstopil sem skoraj proti lastni volji.

Najprej samo svetloba! Pravokoten otok solnčnih žarkov je razsipal svojo luč po rdečih opekastih tleh v kuhinji. Lonci, skodelice, vse je žarelo v svetlobi. In ona je bila tam! Stala je ob pomivalniku. Njene lakti in njen tilnik so bili razgaljeni. Pustila je teči vodo v tenkem, srebrnem curku v svetlikajoče se vedro, dočim je stala sama v rdečem lesketu odsevov, ki so padali nanjo s tal in z bakrene posode. Tudi neka zelenkasta svetloba je švigala po njeni polti. Pogledala me je in se mi nasmehnila.

Vedel sem, da se smehlja vedno in vsakomur. Toda bila sva sama. Čutil sem, da se je v meni vzburkalo blazno poželjenje. V meni je gospodovala sila, ki je bila močnejša od mene in je njej pretila z nasiljem. Bila je od trenotka do trenotka lepša. Skozi obleko so silile njene oblike in so dajale očem podobo njene postave. Nad njenimi svetlikajočimi se čevlji je drgetalo in valovalo njeno krilo. Opazoval sem njen tilnik, njeno grlo in vse, kar se je tam tako skrivnostno začenjalo. Močan vonj se je prelival okoli njenih ramen. Bil je kakor resničnost njenega telesa. Neslo me je k njej, gnal sem se k njej in nisem mogel izgovoriti nobene besede.

Nalahno je sklonila glavo. Pod gostim pajčolanom njenih las so se stikale obrvi. Nemir se je zrcalil v njenih očeh. Bila je navajena na opičje otročarije zaslepljenih mož. Toda to bitje ni bilo namenjeno meni. Njen suhi nasmeh me je zadel, zmuznila se je in mi pred nosom zaloputnila duri.

Odpahnil sem vrata. Sledil sem ji v kamrico na podstrešje. Jecljal sem. Njena prisotnost me je znova razburila. Iztegnil sem roko za njo. Izvila se mi je za zmerom. Nekaj strašnega se je zgodilo.

Kajti zidovje in tramovje se je zrušilo na kup, zadonel je tresk, v kotu se je odprl strahovit požiralnik in vse je bilo polno črnega ognja. In ko me je udar vulkanske sape treščil ob steno, mi ožgal oči, mi raztrgal ušesa in razbil možgane, sem zagledal ženo, ki je bila kakor pošast ovita v rdeče in črne oblake. Razbita in iztrgana opeka je letela naokoli. Kakor strašeča prikazen se je dvignila žena v belordeči motnjavi oblek in perila. In nekaj pošastnega, docela razgaljenega, iz samega drobovja izvirajočega mi je z dvema iztegnjenima nogama planilo v obraz in mi zalilo usta z okusom žive krvi. Moral sem zavpiti in požreti . . . Vrtinec dima, pepela in strahotnega, veličastno grozečega hruma me je pogoltnil. Nazadnje se mi je posrečilo, da sem se izmuznil med zidovi, ki so se opotekali semtertja kakor jaz sam. Tedaj se je hiša zrušila. Ko sem se reševal po majavih tleh, so me zadevali drobci kamnov, ki so se blazno podirali, zadevali so me žvižgajoči razstrelki raztreščenih kamnov, ki so se vrtinčili v oblakih prahu. Vse okoli mene je bilo kakor divje razgibano šumenje peroti.

Pravi vihar strelov je vršel naravnost na to mesto. Malo dalje odtod se vojaki niso mogli vzdramiti od začudenja, kajti hišo je razneslo tik pred njimi. Niso se mogli približati, tako strašno so žvižgali streli, ki so udarjali povsod, in drobci so trgali hišo kakor rešeto pri slehernem udarcu. Vojaki so stali v varstvu nekega zidu in so gledali, kako je žarelo razpadajoče poslopje pod oblaki dima in pod svetlikanjem bliskov.

Neki tovariš z docela zmedenim pogledom mi je rekel: "Saj si ves oblit s krvjo!"

Bil sem še ves omamljen in brez moči od razburjenja; gledal sem tisto hišo, v kateri so bivali ljudje in katere kosti in hrbtenica so bile razsekane.

Hiša je bila zgoraj razbita in vse pročelje je ležalo raztreščeno na tleh. Videti je bilo samo izžgane votline sob in če je za sekundo zažarel blisk, se je pokazala geometrična črta kamina. Na ogrodju postelje je ležala blazina, podobna odprtemu drobovju. V višini nadstropja je ostal košček tal in njih temna barva se je odbijala od svetle celote; tam je bilo videti trupli dveh častnikov. Bila sta prestreljena in sta kakor prikovana sedela pri mizi. Bržkone sta zajtrkovala, ko je udaril strel. Po vsem videzu sta dobro jedla, kajti jasno je bilo videti krožnike, kozarce in steklenico šampanjca.

"To sta poročnik Norbert in poročnik Ferriere," je nekdo dejal.

Eden teh dveh pošastnih gostov je sedel vzravnan. Smejal se je z razklanim podbradkom, ki je bil videti dvakrat širši in je zeval v glavi. S slavnostno kretnjo, z zadnjo kretnjo je dvignil častnik roko, ki je ostala negibna v tem zgibu. Drugi je opiral komolce na rdeči prt. Njegovi lepi plavi lasje so bili še skrbno počesani, njegov izraz je bil silno napet, njegovo obličje omadeževano s krvjo in pokrito z brezobličnimi lisami. Zdelo se je, da sta oba mlada človeka zagrnjena v grozo, in vendar sta bila podobi mladosti in življenjske radosti.

Nekdo je zavpil: "Tu je še tretji!"

Tretji, ki ga sprva nihče ni opazil, je visel v zraku. Njegove roke so bingljale, s hrbtom je bil pribit na tram in je visel trdo usločen ob zidu. Ker je tako visel na zidnem okrasku, ga je oblikovala kri in bil je videti kakor senca, ki se razteza v neskončno dolžino. Pri vsakem novem strelu so leteli okoli njega drobci in ga stresali, kakor bi tega mrtveca še ljubkovala in pritezala slepa moč uničevanja.

Drža tega pošastnega mrtveca, ki je tako visel, je bila zoprno vsiljiva.

Tedaj se je oglasil Termite: "Revež!" Zapustil je zavarovani prostor pod zidom; vpili so mu: "Ali si znorel! Saj ta je že vendar mrtev!"

Tam je stala lestev. Termite jo je zgrabil, jo nesel k razbiti hiši, ki so jo vsako minuto obletavali izstrelki.

Poročnik je zavpil: "Termite, prepovedujem vam iti tja! Saj to vendar nič ne koristi!"

Ali Termite se ni ustavil; niti obrnil se ni, ko je odgovoril: "Gospod poročnik, jaz sem gospodar nad svojimi kostmi!" Nastavil je lestev, splezal po njej in snel mrliča. Nad mrtvecem in nad živim človekom, ki sta drsela po zidnem ometu, so se penili valovi topih udarcev in oblakov belega prahu. Termite je stopil z mrtvim truplom z lestve. Zelo spretno ga je položil na tla, kjer je mrlič skrčen obležal. Potlej je Termite pritekel k nam in je trčil ob stotnika, ki je takisto gledal prizor.

Stotnik je dejal: "Povedali so mi, da ste anarhist. Toda vidim, da ste pogumen mož in to je že polovica Francoza!" Ponudil mu je roko. Termite mu jo je zgrabil in se je hotel narediti, kakor da ga ta čast malo gane. Ko se je vrnil med nas, je rekel: "Ne vem, zakaj. Je docela noro. Toda ko sem videl tega fanta tako viseti, sem se spomnil njegove matere!" Ko je to govoril, je brodil s prsti po svoji sršeči bradi.

Občudovali so ga z nekakšnim spoštovanjem, zakaj prvič se je drznil vzpeti se na lestev, in drugič je šel skozi železno točo kot zmagovalec. Nobenega med nami ni bilo, ki ne bi vroče želel, da bi zmagovito izvedel tisto, kar se je pravkar posrečilo Termiteu. Kajpak ni nihče razumel, kaj je tega svojevrstnega vojaka napotilo k temu dejanju.

Za trenotek je obstreljevanje ponehalo. Rekli so: "Sedaj je končano." Vsi so se zbrali okoli Termitea. Eden je govoril za vse in je vprašal: "Torej si anarhist?"

Termite je odvrnil: "Ne, sem samo internacionalist. Samo zato sem to storil!"

Vzklik splošnega začudenja.

Termite je poskusil natančneje razložiti svoje misli. "Razumeš, jaz sem proti vsaki vojni."

"Proti vsaki vojni? — Včasih mora biti vendar vojna. Na primer obrambna vojna." Termite je trdovratno odgovoril: "Samo napadalne vojne so. Kajti če ne bo nobene napadalne vojne, ne bo tudi nobene obrambne vojne!"

Nov klic občudovanja.

Kmalu so se vsi pomirili in so klepetali zgolj zato, da bi se pač pomenkovali in potikali se po cestah, v katerih je še prežala nevarnost. Od časa do časa so ceste zatemnile razbitine, ki so letele in žvižgale pod nebom, ki je bilo še zmerom polno grozotnih presenečenj. Nekdo je dejal: "Hvala bogu, da taki ljudje kakor ti vsaj ne morejo ovirati Francije, da se pošteno pripravi na vojno." Termite je odvrnil: "Žal, da ni bilo zadosti takih, kakršen sem jaz, da bi kaj takega preprečili. Če bi nas bilo več, ne bi bilo nobene vojne!"

"To moraš povedati Švabom in drugim, ne pa nam!"

Termite je odgovoril: "Vsem je treba povedati, vsem na vsej zemlji! Prav zato sem internacionalist!" Sključil se je in šel k drugi skupini. Njegov nasrotnik je napravil nestrpno kretnjo, ker ni ničesar razumel, in je dejal: "Nič ne de, Termite je vseeno boljši kakor pa mi vsi skupaj!"

Tu pa tam se je dogajalo, da so Termitea spraševali po kakšnih rečeh z neko samoumevnostjo, kateri sem se moral smehljati, včasih pa se zaradi nje celo jeziti. Tako so ga ta teden vpraševali: "Kaj pa vse to streljanje? Ali pomeni pripravo za novo ofenzivo?"

A Termite ni vedel nič več kakor vsi drugi.

"Književnost".

—Federated Pictures.

Norman Thomas, vodja ameriških socialistov.

"MOJ DRAGI MALI SINČEK SEDAJ JE KOT MALI ŠPAČEK

Bil je zelo suh in ni imel nobenega apetita; nič več nisem vedela kaj mi je storiti."

Matere pravijo, Trinerjevo grenko vino je ravno pravo zdravilo za suhe podhranjene otroke. Njega vsebina so najboljše snovi, ki jih je zdravstvena veda iznajti mogla za odpravo zaprtnice, slabega apetita, glavobola, zgube spanca, plinov, slabega diha, nečiste kože in sitnosti v zvezi z prebavnimi nerednosti. Prijazno za piti in dobro zanesljivo družinsko zdravilo. V vseh lekarnah.

TRINER'S ELIXIR OF BITTER WINE

Joseph Triner Company, Chicago

Kako skuhate dobro kavo

Da dobite iz vaše priljubljene kave boljšo aromo, okus in barvo, pridenite

Frank's Chicory

"Franckovo cikorijo" v lonec ali perkolator.

To je okusna zelenjad.

Se dobi v vseh grocerijah.

HEINR. FRANCK SONS Inc.
FLUSHING, N. Y.

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETO

Po sklepu 10. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveta in p[illegible] šteje eden, dva, tri, štiri ali pet članov iz ene družine k eni naročnini. L[illegible] Prosveta stane za vse enako, za člane ali nečlane $6.00 za eno letno nar[illegible]nino. Ker pa člani že plačajo pri asesmentu $1.20 za tednik, se jim to p[illegible] šteje k naročnini. Torej sedaj ni vzroka, reči, da je list predrag za član[illegible] S. N. P. J. List Prosveta je vaša lastnina in gotovo je v vsaki družini nek[illegible] ki bi rad čital list vsak dan. Cena listu Prosveta je:

Za Združ. države in Kanado	$6.00	Za Cicero in Chicago je	$7.[illegible]
1 tednik in	4.80	1 tednik in	6.[illegible]
2 tednika in	3.60	2 tednika in	5.[illegible]
3 tednike in	2.40	3 tednike in	3.[illegible]
4 tednike in	1.20	4 tednike in	2.[illegible]
5 tedn[illegible]kov in	nič	5 tednikov in	1.[illegible]
Za Evropo je	$9.00		

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Mone[illegible] Order v pismu in si naročite Prosveto, list, ki je vaša lastnina.

Pojasnilo:—Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član SNP[illegible] ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tednik, bo[illegible] moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevn[illegible] Prosveto, to takoj naznaniti upravništvu lista, in obenem doplačati dotiče[illegible] vsoto listu Prosveta. Ako tega ne store, tedaj mora upravništvo zniža[illegible] datum za to vsoto naročniku.

PROSVETA, SNPJ, 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Priloženo pošiljam naročnino za list Prosveto vsoto $.....

1) Ime..... Čl. društva št.....

Naslov .....

Ustavite tednik in ga pripišite k moji naročnini od sledečih članov m[illegible] družine:

2) ..... Čl. društva št.....

3) ..... Čl. društva št.....

4) ..... Čl. društva št.....

5) ..... Čl. društva št.....

Mesto ..... Država .....

Nov naročnik ..... Star naročnik.....